

NAUKI O MEDIACH / MEDIA STUDIES

ŁUKASZ GROCHULSKI

PRÓBA CHARAKTERYSTYKI ROCKOWYCH STACJI RADIOWYCH W POLSCE

1. Wprowadzenie

Polski rynek radiowy składa się z wielu rozgłośni o zróżnicowanych profilach muzycznych, w tym również tych nadających muzykę rockową. Celem niniejszego artykułu jest wykazanie, że rockowe stacje radiowe stanowią ważną część polskiej radiofonii m.in. ze względu na przekazywanie wiedzy na temat historii i współczesnych wymiarów muzyki rockowej. W artykule zwrócono uwagę na rozgłoszenie ważne dla historii rockowych stacji radiowych, podjęto też próbę scharakteryzowania muzyki rockowej. Przede wszystkim jednak przedstawiono ofertę polskich stacji rockowych, przeanalizowano muzykę oraz treści niebędące muzyką emitowane na antenie stacji Eska Rock i Antyradio. Materiały źródłowe, na podstawie których przeprowadzono badania, to: nagrania poszczególnych audycji, tygodniowe playlisty dostępne w internetowym serwisie odSluchane.eu, wykaz polskich stacji radiowych z serwisu RadioPolska, raport Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji dotyczący udziału w czasie słuchania poszczególnych stacji oraz informacje dostępne na stronach internetowych wybranych stacji rockowych. Ramy czasowe, które wyznaczono do badań nad wybranymi rozgłoszeniami, objęły okres od 13 do 19 lutego 2017 roku, od godziny 00:00 do godziny 24:00. Do analizy wybranych audycji posłużyły nagrania z 23 lutego oraz 28 lutego 2017 roku. Historię muzyki rockowej i wybranych radiostacji przedstawiono w okresie od lat 50. XX w. aż do czasów współczesnych.

2. Rock jako gatunek muzyczny

Aby w pełni zrozumieć znaczenie rockowych stacji radiowych w Polsce, należy poruszyć kwestię rozwoju muzyki rockowej. Samo słowo *rock* pochodzi z języka angielskiego. W tłumaczeniu na język polski znaczy tyle, co 'kołysać się, bujać, trząść się' bądź 'huścić się' – może to sugerować charakter muzyki określanej przez takie wyrażenie, zachęcającej do rytmicznego podrygiwania.

ŁUKASZ GROCHULSKI, student pierwszego roku studiów magisterskich uzupełniających na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie; e-mail: lukasz.grochulski@student.uwm.edu.pl.

Źródłosłowu wyrazu *rock* należy szukać w terminie *rock and roll*¹. Ryszard Gloger w książce *Encyklopedia muzyki Heavy Rock* przedstawił dwie koncepcje pozwalające określić, jaka muzyka jest rock and rollem, a jaka już rockiem. W myśl pierwszej z nich *rock and roll* i *rock* to w zasadzie takie same terminy, a łączącym je aspektem jest utożsamianie *rock and rolla* z fenomenem muzycznym powstałym w połowie lat 50. XX w., funkcjonującym do dziś, będącym ważnym elementem kultury masowej XX w. Podstawą drugiej koncepcji jest ulokowanie *rock and rolla*, *rocka* i jego podgatunków w odrębnych ramach czasowych. W niniejszym artykule będzie miała zastosowanie pierwsza teoria².

Muzyka rockowa miała swoje początki w połowie XX w. w Stanach Zjednoczonych. Postęp technologiczny objął również usprawnienia dotyczące świata muzyki, co sprzyjało nowym przedsięwzięciom i eksperymentom. Przełomem umożliwiającym powstanie rocka było stworzenie pierwszych gitar elektrycznych pod koniec lat 40. XX w. Od tego momentu gatunek ten stale się rozwijał i rozwija nadal³. Skutkiem tego było powstanie wielu podgatunków rocka, co przedstawia tabela 1:

Tabela 1. Wybrane podgatunki rocka

Lp.	Nazwa
1	ACID ROCK
2	ARENA ROCK
3	HARD ROCK
4	BLUES ROCK
5	CLASSIC ROCK
6	BOOGIE ROCK
7	GLAM ROCK
8	PROGRESSIVE ROCK
9	GARAGE ROCK
10	GRUNGE
11	GOTHIC ROCK
12	SURF ROCK
13	STONER ROCK
14	INDIE ROCK
15	SOUTHERN ROCK
16	SYMPHONIC ROCK
17	PUNK ROCK
18	INDUSTRIAL ROCK
19	POMP ROCK

Źródło: R. Gloger, *Encyklopedia muzyki popularnej Heavy Rock*, Poznań 2000, s. 24–32.

¹ *Rock*, w: *Language Teacher. Słownik angielsko-polski*, [online] <<http://translate.pl/odp.php4?direction=1&word=rock>>, dostęp: 10.02.2018.

² R. Gloger, *Encyklopedia muzyki popularnej. Heavy Rock*, Poznań 2000, s. 7.

³ Zob. M. Rychlewski, *Rewolucja rocka. Semiotyczne wymiary elektrycznej ekstazy*, Gdańsk 2011; P. Tański, *Nowe sytuacje polskiego rocka: teksty, głosy, interpretacje*, Poznań 2016.

3. Radio a muzyka rockowa

Gwałtowny rozwój muzyki rockowej i popularyzacja tego gatunku wiąże się z funkcjonowaniem radia. Jako niezależne, ale funkcjonujące na zasadzie symbiozy podmioty, radio i muzyka rockowa rozwijają się i ewoluują. Dzięki radiu artyści uzyskali możliwość skorzystania z potężnego środka masowego przekazu, a z drugiej strony – muzyka rockowa przyciąga słuchaczy do radia. Dla polskiej radiofonii szczególnie ważnym programem, poświęconym muzyce rockowej, jest audycja „MiniMax”, emitowana na antenie Programu III Polskiego Radia. Dzięki nadawaniu w tym programie różnych podgatunków rocka, zarówno tych nowoczesnych, jak i tradycyjnych, słuchacz ma możliwość poznania nowych, wcześniej nieznanymi artystów i gatunków, a z drugiej strony „klasycznych” twórców tego rodzaju muzyki. Led Zeppelin, Mark Knopfler, Joe Bonamassa czy Bruce Springsteen to tylko część wykonawców z szerokiego zbioru artystów prezentowanych przez Piotra Kaczkowskiego. Tylko w 2012 r. w audycjach „MiniMax” zaprezentowano utwory 271 wykonawców reprezentujących 26 gatunków muzyki rozrywkowej⁴.

W USA jedną z prekursorskich rozgłośni nadających muzykę rockową było WBCN. Stacja powstała w 1958 r. w Bostonie. Początkowo nadawała jedynie muzykę klasyczną, dopiero pod koniec lat 60. XX w., po zmianie zarządu i osób prowadzących audycje, stopniowo nadawano jej rockowy charakter. WBCN wyróżniała się nie tylko ze względu na rodzaj emitowanej muzyki, ale też sposób prowadzenia audycji – dynamiczny i rozrywkowy dzięki charyzmatycznym disc jockeyom, którym pozostawiono dużą swobodę działania. WBCN była częścią kontrkultury i ważnym elementem pacyfistycznego ruchu młodych Amerykanów w czasach wojny w Wietnamie. Po wielu latach działalności stację zamknięto w 2009 r. Równolegle w Stanach Zjednoczonych działały inne rockowe stacje radiowe, jednak na podstawie książki Alana Cartera *Radio Free Boston: the rise and fall of WBCN* wnioskować można, iż to właśnie ta stacja była jedną z najlepiej prosperujących i mających największy wpływ na rynek rockowych stacji radiowych⁵.

W czasach PRL-u dla polskich wielbicieli rocka szczególnie ważne było Radio Luxembourg. Autorzy książki *Wspominając Radio Luxembourg w PRL* porównywali fenomen tego radia do znaczenia internetu w dzisiejszych czasach: „Odkrycie radia Luxembourg było dla ówczesnych słuchaczy jak pierwszy kontakt z portalem internetowym umożliwiającym słuchanie muzyki z innych kontynentów – innego świata”⁶. Inną ważną radiostacją była Rozgłosnia Harcerska, która również nadawała największe przeboje rockowe⁷. Poruszając temat polskich

⁴ M. Lewiński, *Rola muzyki w radiu na przykładzie audycji „MINIMAX” w programie III Polskiego Radia*, Olsztyn 2013, s. 33 (niepublikowana praca licencjacka).

⁵ A. Carter, *Radio Free Boston: the rise and fall of WBCN*, Boston 2013, s. 310.

⁶ W. Abdel-Massih, K. Samoraj Stanczew, *Wspominając Radio Luxembourg w PRL*, Warszawa 2012, s. 19.

⁷ *Rozgłosnia Harcerska*, [online] <<http://radiopolska.pl/90lat/rozglosnia-harcerska>>, dostęp: 03.03.2017.

rozgłośni rockowych, należy wspomnieć o jednej z pierwszych komercyjnych polskich rozgłośni po 1989 r., jaką było Radio WAWA. Stacja ta w początkowym okresie działalności skupiała się tylko na nadawaniu muzyki rockowej. Z biegiem czasu poszerzono ofertę muzyczną, nie ograniczając się jedynie do rocka⁸. Nieco młodszą polską stacją, która nadawała muzykę rockową i (w odróżnieniu od Radia WAWA) wciąż skupia się na jej prezentowaniu, jest Rock Radio⁹. Dziś oferta rockowych rozgłośni radiowych znacznie się poszerzyła, co potwierdza tabela 2 stworzona w oparciu o dane pochodzące z serwisu internetowego RadioPolska (pominięto rozgłoszenie internetowe, o których będzie mowa niżej):

Tabela 2. Polskie stacje rockowe

Lp.	Nazwa	Miasto	MHz
1	Radio Akadera	Białystok	87,7
2	Antyradio	Łódź	89,6
3	Antyradio 106,4 FM	Katowice	106,4
4	Antyradio Olsztyn	Olsztyn	91,9
5	Antyradio Gdańsk	Gdańsk	92,0
6	Antyradio Zielona Góra	Zielona Góra	92,9
7	Eska Rock	Warszawa	93,3
8	Antyradio Rzeszów	Rzeszów	96,4
9	Antyradio Zielona Góra „Jemiolów”	Zielona Góra	98,4
10	Antyradio Kraków	Kraków	101,0
11	Antyradio Gdynia	Gdynia	101,1
12	Antyradio Poznań	Poznań	101,6
13	Rock Radio 103,7 FM	Warszawa	103,7
14	Antyradio Szczecin	Szczecin	104,9
15	Rock Radio 105,4 FM	Poznań	105,4
16	Antyradio 106,4 FM	Zabrze	106,4
17	Antyradio Warszawa	Warszawa	106,8
18	Antyradio Wrocław	Wrocław	106,9
19	Antyradio Koszalin	Koszalin	106,9

Źródło: Stacje nadające w Polsce, [online] <<http://old.radiopolska.pl/wykaz/polska.php>>, dostęp: 19.01.2017.

Z danych tabeli 2 wynika, że w Polsce istnieje 19 stacji rockowych. Tylko jedno radio ma zasięg ponadregionalny – jest nim Antyradio. Stacja ma zasięg w czternastu największych miastach Polski: m.in. w Krakowie, Warszawie, Gdyni, Poznaniu i wyróżnia się największym zasięgiem spośród polskich stacji rockowych.

⁸ RADIO WAWA, [online] <http://www.emsoft.strefa.pl/rad_s15.html>, dostęp: 03.03.2017.

⁹ Rock Radio, [online] <http://www.emsoft.strefa.pl/rad_s19.htm>, dostęp: 03.03.2017.

Warto też wspomnieć o radiu Eska Rock, które niegdyś było silnym konkurentem dla Antyradia. Również miało oddziały lokalne, jednak w 2013 r. na dotychczasowych częstotliwościach Eski Rock zaczęło nadawać ponadregionalne radio VOX FM, którego profil muzyczny to muzyka disco. Od tamtej pory Eska Rock nadaje jedynie w Warszawie, na częstotliwości 93,3 FM. Funkcjonuje również jako radio internetowe. Ograniczenie zasięgu Eski Rock wywołało wiele protestów słuchaczy. Wobec zmian w Esce Rock Antyradio stało się najpopularniejszą polską stacją rockową.

Polskie stacje rockowe to także stacje regionalne, m.in. białostockie Radio Akadera czy poznańskie Rock Radio. W powyższym zestawieniu (tab. 2) pominięto niektóre rozgłośnie studenckie oraz te, które według serwisu Radio Polska mają profil rockowy, ale w rzeczywistości nadają muzykę obejmująca szersze kręgi gatunkowe. Do tej grupy należy np. Radio ZET Gold określane jako radio rockowe, pomimo nadawania w stacji utworów zaliczanych również do innych gatunków muzyki rozrywkowej.

4. Internetowe polskie stacje rockowe

Jak pisze Urszula Doliwa, radio internetowe stanowi termin trudny do zdefiniowania, bowiem niektórzy badacze i praktycy mianem tym są skłonni nazywać wszelkie stacje nadające w internecie, również te działające jednocześnie w sposób tradycyjny. Pojawiają się jednak opinie, że do grupy radiostacji internetowych powinny być zaliczane tylko te nadające w sieci (autor niniejszego artykułu przychylił się do tej koncepcji). Pierwszym radiem internetowym w Polsce było Radio Net, które zaczęło nadawać w 1998 r. Od tego czasu popularność stacji internetowych zwiększa się. Uruchomienie internetowej stacji radiowej nie jest trudne, o czym przekonują liczne instruktaże zamieszczone w sieci¹⁰. Oczywiście zasięg większości hobbystycznie prowadzonych stacji internetowych jest niewielki.

Większą rzeszą odbiorców mogą się pochwalić duże serwisy, udostępniające wiele kanałów, np. serwis mieszczący radiostacje internetowe dostępne w serwisie RMF ON, należące do grupy medialnej RMF. Jest to rozbudowana sieć radiowa, prezentująca liczne podgatunki muzyki rockowej. Stacje zostały podzielone w taki sposób, aby ułatwić użytkownikom wybranie interesującego ich gatunku muzycznego, np. RMF Classic Rock, RMF Grunge. W tabeli 3 przedstawiono wszystkie stacje z grupy RMF ON, które można zaliczyć do grupy internetowych rockowych stacji radiowych:

W grupie RMF ON istnieje 18 kanałów nadających muzykę rockową, a każdy z nich jest sprofilowany w określony sposób, np. RMF Queen nadaje wyłącznie utwory rockowej grupy Queen, RMF Grunge koncentruje się na nadawaniu muzyki zespołów z nurtu grunge itp. To, co wyróżnia stacje radiowe z grupy RMF ON,

¹⁰ U. Doliwa, *Radio internetowe – realna alternatywa dla rozgłośni koncesjonowanych?*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna”, 6(2010), s. 112–113.

Tabela 3. Rockowe stacje radiowe z grupy RMF ON

Lp.	Nazwa
1	RMF 3 Pop-Rock
2	ELO RMF
3	RMF Alternatywa
4	RMF Beatlemania
5	RMF Classic Rock
6	RMF Depeche Mode
7	RMF Fitness Rock
8	RMF Gold
9	RMF Grunge
10	RMF Hard & Heavy
11	RMF Lady Pank
12	RMF Polski rock
13	RMF Queen
14	RMF Rock
15	RMF Rock progresywny
16	RMF Top 30 rock
17	RMF Studencka impreza
18	Radiofonia

Źródło: RMF ON, [online] <<http://www.rmfon.pl/#>>, dostęp: 18.01.2017.

to nadawanie muzyki przez całą dobę, bez audycji opartych na rozmowie. Określone bloki muzyczne przerywane są jedynie krótkimi reklamami, a co jakiś czas słuchacze mogą usłyszeć komunikaty przypominające o tym, jakiego radia słuchają.

Powyższy przykład to inicjatywa komercyjna, ale istnieją też niezależne platformy nadające muzykę rockową, np. Rock Serwis FM. Radio wywodzi się z Wydawnictwa Rock-Serwis. Twórcy radia ogłaszają na swojej stronie internetowej: „Rockserwis.fm to efekt długiej obserwacji rynku i głębokich przemyśleń. Postanowiliśmy stworzyć radio naszych marzeń, takie, którego chcielibyśmy słuchać, a jakiego nie znaleźliśmy ani w sieci, ani w eterze”¹¹. Stacja wyróżnia się na tle rozgłośni komercyjnych tym, że emituje m.in. utwory nieaspirujące do miana przebojów, określane jako nieradiowe, np. ze względu na czas trwania. Radio ma charakter niezależny, alternatywny i niekomercyjny. Na antenie radiostacji prezentowane są autorskie audycje słowne, muzyczne i słowno-muzyczne. Choć program niezależnych platform nadających muzykę rockową nie jest tak rozbudowany jak programy komercyjnych stacji rockowych (np. Antyradia), to stacje te stanowią urozmaicenie palety polskich stacji rockowych.

¹¹ Strona internetowa Rock Serwis FM, ?Pk [online] <<http://www.rockserwis.fm/>>, dostęp: 18.03.2017.

5. Rola stacji rockowych na polskim rynku radiowym

Jednym z dowodów na to, że rockowe stacje radiowe są ważną częścią polskiej radiofonii, mogą być dane zawarte w raporcie okresowym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 2016 r., dotyczące udziału w czasie słuchania stacji radiowych oraz wielkości audytorium programów radiowych w podziale na województwa. Z badań wynika, że najpopularniejszymi stacjami rockowymi są Eska Rock, Antyradio oraz Rock Radio. Tabela 4 przedstawia dane dotyczące zasięgu dziennego oraz udziału w czasie słuchania tych stacji.

Tabela 4. Udział w czasie słuchania oraz zasięg dzienny rockowych stacji radiowych w Polsce

Lp.	Województwo	Udział w czasie słuchania			Zasięg dzienny		
		Antyradio	Eska Rock	Rock radio	Antyradio	Eska Rock	Rock Radio
1	dolnośląskie	1.00%	–	–	1.20%	–	–
2	kujawsko-pomorskie	–	–	–	–	–	–
3	lubelskie	–	–	–	–	–	–
4	lubuskie	1.40%	–	–	2.50%	–	–
5	łódzkie	2.50%	–	–	2.90%	–	–
6	małopolskie	0.80%	–	–	1.20%	–	–
7	mazowieckie	2.30%	2.20%	0.60%	2.90%	2.80%	1.20%
8	opolskie	–	–	0.90%	–	–	1.60%
9	podkarpackie	0.70%	–	–	0.80%	–	–
10	podlaskie	–	–	–	–	–	–
11	pomorskie	2.80%	–	–	3.00%	–	–
12	śląskie	2.50%	–	–	4.30%	–	–
13	świętokrzyskie	–	–	–	–	–	–
14	warmińsko-mazurskie	1.20%	–	–	1.40%	–	–
15	wielkopolskie	0.50%	–	–	0.80%	–	–
16	zachodniopomorskie	1.20%	–	–	1.60%	–	–

Źródło: KRRiT, *Udział w czasie słuchania i wielkość audytorium programów radiowych w podziale na województwa*, [online] <http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/kontrola/program/radio/kwartalne/radio-woj-3kw-2016.pdf>, dostęp: 16.01.2017.

Dane tabeli 4 wskazują, że Antyradio jest najpopularniejszą stacją rockową w Polsce, choć w województwie mazowieckim wyraźnie rywalizuje z Eską Rock – wartości wskaźników obu stacji są do siebie bardzo zbliżone. Województwa mazowieckie i opolskie to jedyne obszary, gdzie w zestawieniach widnieją inne stacje niż Antyradio. W województwie opolskim Rock Radio jest najpopularniejszym radiem rockowym. W stosunku do najpopularniejszych stacji w Polsce, tj. RMF FM i Radia Zet (wartości w okolicach 30% dla RMF FM i 15–20% dla Radia Zet), wyniki słuchalności rockowych stacji radiowych są raczej niskie. Należy jednak pamiętać, że wynik powyżej 0,4% w skali całego województwa

sugeruje, że rockowe stacje radiowe w Polsce utrzymują stały poziom popularności. Biorąc pod uwagę wszystkie stacje tego typu, na prowadzenie wysunęło się Antyradio. Silna pozycja tej stacji na tle innych rockowych rozgłośni może być spowodowana przede wszystkim największym zasięgiem – Antyradio można odbierać w 15 miastach w całej Polsce. Najwyższy wynik dla tej stacji pod względem dziennego zasięgu zanotowano w województwie mazowieckim – 2,9%.

6. Antyradio

Antyradio jest jedną z dwóch najpopularniejszych (obok Eski Rock) rockowych stacji w Polsce. Radio ma charakter ponadregionalny z oddzielną, lokalną koncesją na Śląsku. Należy do grupy radiowej Eurozet. Działalność rozpoczęło 1 czerwca 2005 r. Sieć radiowa Antyradia powstała w oparciu o Radio 94, które nadawało z Warszawy, oraz katowickie radio Flash. W 2007 r. do sieci Antyradia dołączyła Planeta 101,3 FM oraz Radio Flash Kraków¹². 13 lutego 2015 r. rozgłośnia uzyskała swój obecny, ponadregionalny charakter. Dziś zasięg Antyradia obejmuje największe miasta w Polsce, m.in. Warszawę, Łódź, Kraków. Z grona wszystkich polskich stacji rockowych, jeśli chodzi o zasięg, to właśnie ta rozgłośnia ma największe możliwości techniczne¹³.

Antyradio ma szeroką ofertę programową, zawierającą obok audycji muzycznych również programy rozrywkowe, kulturalne i serwisy informacyjne. Nadaje szeroko rozumianą muzykę rockową, nie skupiając się na jednym podgatunku rocka. Choć w stacji prezentuje się słuchaczom głównie utwory stosunkowo nowe, bo nagrywane w XXI w., dużą część czasu antenowego zajmują utwory nagrane w latach 80. i 90. XX w. W mniejszym zakresie w zbiorze muzycznym Antyradia prezentowany jest rock z lat 60. i 70. XX w.

Na podstawie danych z serwisu odSluchane.eu wykonano zestawienie utworów, które pojawiły się na antenie Antyradia od 13 do 19 lutego 2017 r. od godziny 00.00 do 24.00 każdego dnia tygodnia¹⁴. Ze sporządzonego wykazu wynika, iż w omawianym okresie nadano 1885 utworów. Każdego dnia emitowano ponad 200 piosenek (najwięcej w sobotę – 287, a najmniej w poniedziałek – 241). Antyradio nadawało muzykę artystów z Polski, Stanów Zjednoczonych, Wysp Brytyjskich, Australii, Kanady, Holandii, Finlandii, Islandii, Armenii, Szwecji, Jamajki, Niemiec oraz Republiki Południowej Afryki. Najwięcej wyemitowanych utworów pochodziło z Polski. Należy zauważyć, że najwięcej polskich utworów nadawano w godzinach od 00.00 do 06.00 każdego dnia. Wiąże się to z ustawą o radiofonii i telewizji z 29 grudnia 1992 r., która określa, że 33% muzyki nadawanej w radiu musi stanowić muzyka polska. Antyradio zdecydowało się

¹² EMSOFT – przewodnik po stacjach radiowych; Antyradio, [online] <http://www.emsoft.strefa.pl/rad_s12.html>, dostęp: 04.03.2017.

¹³ Oficjalna strona internetowa Antyradia, [online] <<http://www.antyradio.pl/>>, dostęp: 04.03.2017.

¹⁴ OdSluchane.eu, [online] <<http://odsluchane.eu/>>, dostęp: 03.03.2017.

na nadawanie większości polskich utworów w nocy, nie chcąc zbyt mocno ingerować w swój profil muzyczny, którego głównym elementem jest muzyka zagraniczna. Piosenki ze Stanów Zjednoczonych oraz z Wysp Brytyjskich stanowiły łącznie około 45% muzyki nadanej w Antyradiu w ciągu tygodnia. W porównaniu z liczbą utworów z Polski, Wysp Brytyjskich i Stanów Zjednoczonych odsetek utworów z pozostałych krajów był niewielki i wyniósł około 8% w skali tygodnia.

W celu przeprowadzenia dokładniejszych badań przeanalizowano wszystkie utwory nadane w Antyradiu 13 lutego 2017 r. Wyróżniono utwory z poszczególnych dekad: lata 50., 60., 70., 80., 90. XX w. oraz okres po roku 2000. Najwięcej nadanych utworów pochodziło z okresu po roku 2000 – 44% całej muzyki. Znaczny procent muzyki stanowiły utwory rockowe z lat 80. – głównie polskie – oraz te z lat 70. Najmniej piosenek pochodziło z lat 60. XX w. – zaledwie 4%. Chociaż Antyradio skupia się na nadawaniu kompozycji stosunkowo nowych, profil muzyczny stacji opiera się również na klasycznych przebojach rockowych.

7. Wybrane audycje Antyradia

Aby określić strukturę i charakter treści nadawanych przez Antyradio, zbadano trzy audycje reprezentatywne dla tej stacji: „Kasprologię”, „Piękną czy Bestię” oraz „Prawdę Antyradia”.

Jako radio typowo muzyczne Antyradio proponuje bogatą ofertę audycji poświęconych muzyce rockowej. Jedną z nich jest „Kasprologia” prowadzona od poniedziałku do piątku, w godzinach od 17.00 do 20.00, przez Tomasza Kasprzyka. W „Kasprologii” prezentowane są utwory rockowe, nowości płytowe, ciekawostki ze świata muzyki oraz muzyczne kalendarium, czyli najważniejsze wydarzenia związane z muzyką rockową. Analizę treści „Kasprologii” przeprowadzono w oparciu o audycję z 23 lutego. W ciągu trzech godzin trwania programu zaprezentowano utwory 29 artystów i zespołów takich jak: T. Love, Iggy Pop, Tom Petty, Aerosmith, Edyta Bartosiewicz, The Eagles, Queensryche, Depeche Mode, Marilyn Manson, Nickelback, Hole, Shinedown, Incubus, Rolling Stones, Metallica, Oasis, Disturbed, Foo Fighters, Chris Schiflett, Rendez Vous, Riverside, Red Hot Chilli Peppers, Mastodon, Seether, Australian Pink Floyd Show, Papa Roach, O.N.A., Linkin Park i Zakk Wylde.

Jednak „Kasprologia” to nie tylko muzyka, ale też słowo, które jest ważnym elementem audycji. Wypowiedzi Tomasza Kasprzyka w analizowanym materiale dotyczyły nadchodzących wydarzeń, m.in. gali Antyradia, zbliżających się koncertów zespołów Riverside i Hey oraz premier płyt Depeche Mode, Chrisa Schifletta i Seether. Kalendarium polegało na prezentowaniu przez Tomasza Kasprzyka wybranych wydarzeń związanych z datą 23 lutego. Pojawiły się m.in. informacje o zmarłym członku zespołu Tom Petty and The Heartbreakers, o płycie *Hotel California* The Eagles, za którą zespół dostał nagrodę „Grammy” w 1978 r., o urodzinach Michaela Wiltona – gitarzysty Queensryche oraz o Chesterze Benningtonie, wokaliście Linkin Park. Większość zaprezentowanych utworów

odnosiła się właśnie do kalendarium. Dla przykładu: prezenter wspomniał o tym, że The Eagles dostało nagrodę „Grammy”, a następnie odtworzył utwór tej grupy. Taki dobór materiału dźwiękowego sprawia, że słowo i muzyka tworzą w audycji spójną całość – jest to cecha charakterystyczna dla tego programu.

Najświeższych informacji Antyradio dostarcza słuchaczom w audycji „Prawda Antyradia”. Są to serwisy informacyjne przygotowywane i prowadzone przez Katarzynę Kawkę i Grzegorza Kornackiego. W „Prawdzie” prezentowane są najnowsze wiadomości z regionu, kraju i świata, obejmujące różne dziedziny, w tym politykę i naukę. Cechą wyróżniającą tej pozycji programowej jest stosowanie kolokwializmów, frazeologizmów i zabawnych komentarzy, co nie jest typowe dla serwisów informacyjnych.

Choć audycja „Piękna czy Bestia” nie jest już częścią ramówki Antyradia, warto o niej wspomnieć ze względu na pewne jej cechy. Audycja, która była prowadzona przez Joannę Zientarską i Łukasza „Ciechana” Ciechańskiego, opierała się na jednym temacie przewodnim (23 lutego dotyczył on tłustego czwartku i kaloryczności produktów spożywczych). „Piękna czy Bestia” była porannym programem satyrycznym, który ośmieszał i piętnował ukazywane w nim zjawiska i wydarzenia. W analizowanym materiale prowadzący często żartowali, prezentowali informacje dziwne, absurdalne, śmieszne. Nie powstrzymywali się od komentarzy, używali kolokwializmów, śmiali się. Na antenie wypowiadali się również słuchacze i eksperci (np. szef kuchni mówił o kaloryczności potraw i ich wpływie na zdrowie człowieka). „Piękna czy Bestia” była audycją wielowymiarową – łączyła rozmowę prowadzących, zabawę słowem, konkursy, przegląd prasy, felietony, wypowiedzi słuchaczy i ekspertów, serwisy informacyjne oraz muzykę. Spiowem eklektycznego programu byli sami prowadzący, którzy w swobodny i humorystyczny sposób opisywali polską rzeczywistość, dostarczając słuchaczom nie tylko rozrywki, ale również najważniejszych informacji.

8. Eska Rock

Eska Rock należy do medialnej grupy ZPR, która jest wydawcą prasowym, nadawcą radiowym i telewizyjnym oraz właścicielem serwisów internetowych. W jej skład wchodzi m.in. gazeta „Super Express”, miesięcznik „Murator”, Eska TV, a także takie stacje radiowe, jak: Radio ESKA, Radio VOX FM, Radio WAWA, Radio Plus oraz Radio Eska Rock¹⁵. Stacja Eska Rock została założona w 2004 r. Początkowo była lokalną stacją w Poznaniu, a od 2008 do 2013 r. działała jako radio ponadregionalne, nadające w 18 miastach Polski. Stało się tak za sprawą przejścia przez Eskę Rock częstotliwości radia WAWA, które z powodu utraty zasięgu zostało rozgłośnią lokalną, nadającą w Warszawie i Łodzi. Od 2013 r. częstotliwości Eski Rock przejęła stacja VOX FM o muzycznym profilu disco. Dziś Eska Rock nadaje jedynie w Warszawie na częstotliwości 93,3 MHz, dostępna

¹⁵ Strona internetowa grupy ZPR, [online] <<http://www.grupazpr.pl/o-nas>>, dostęp: 10.03.2017.

jest również w internecie. Siedziba radia mieści się przy ulicy Jubilerskiej 10 w Warszawie¹⁶. Oferta programowa Eski Rock jest mniej rozbudowana niż oferta konkurencyjnego Antyradia, co może być spowodowane przemianami związanymi ze zmniejszeniem zasięgu Eski Rock w 2013 r.

Podstawę funkcjonowania tego radia stanowi muzyka rockowa i wszelkie jej podgatunki, przede wszystkim te nowoczesne. W oparciu o playlistę tygodniową, pochodzącą z serwisu odSluchane.eu, dokonano zestawienia utworów nadanych na antenie Eski Rock od poniedziałku 13 lutego do niedzieli 19 lutego 2017 r., przez 12 godzin każdego dnia. W tym okresie w Esce Rock nadano łącznie 2205 utworów, co daje średnio 315 utworów na jeden dzień. Najwięcej utworów nadano w sobotę 18 lutego, a najmniej w piątek 17 lutego. Pojawiły się 1093 piosenki polskie, co stanowiło 49,5% całości. Należy jednak pamiętać, że (podobnie jak w Antyradiu) polscy wykonawcy byli prezentowani głównie w godzinach nocnych. Znaczną część wyboru stanowiły utwory ze Stanów Zjednoczonych, których liczba wyniosła 594 – 27% całości. Na kolejnym miejscu pod względem liczby utworów znalazły się piosenki z Wysp Brytyjskich – 17% procent. Choć przeważali artyści polskojęzyczni i anglojęzyczni, nie zabrakło również tych, którzy w swoich piosenkach posługują się językiem hiszpańskim, niemieckim, a nawet islandzkim. Najwięcej utworów nadanych w badanym okresie zostało wydanych po roku 2000 – stanowiły one ponad połowę wszystkich udostępniionych na antenie. Utwory z lat 90., 80. i 70. stanowiły łącznie 47% całości. Najmniej było tych z lat 60. XX w. – tylko 2%.

9. Wybrane audycje Eski Rock

„Kultowa Godzina w Esce Rock” to audycja, w której w przystępny i interesujący dla słuchacza sposób przekazywane są ciekawostki muzyczne, historia rocka oraz sylwetki muzyków rockowych. Prowadzona była przez Mariusza Nałęcza-Nieniewskiego, obecnie zastępuje go Jarosław Sobierajewicz. W audycji prowadzący skupiają się na prezentowaniu utworów i zespołów o dużym znaczeniu dla kultury rockowej. „Kultowa godzina w Esce Rock” nadawana jest od poniedziałku do piątku o godzinie 10.00. Na przykładzie nagrania z 28 lutego 2017 r. dokonano analizy struktury godzinnej audycji. Pierwszym ważnym elementem programu był jingiel, w którym lektor informował: „Kultowa godzina w Esce Rock, zaprasza Mariusz Nałęcz-Nieniewski”, a w tle można było usłyszeć fragment jednego z najbardziej znanych utworów grupy AC/DC – *Highway to Hell*. Wykorzystana muzyka oraz tekst wypowiediany przez lektora („kultowa godzina”) wyraźnie sugerowały, iż audycja poświęcona będzie tym najbardziej znanym i w większości starszym utworom. Po przywitaniu się ze słuchaczami prezynter opowiadał ciekawostki związane z procesem nagrywania utworów pojawiających się w audycji, wyjaśniał, dlaczego dany utwór stał się kultowy,

¹⁶ *Eski Rock*, [online] <<http://www.grupazpr.pl/marka/1009>>, dostęp: 10.03.2017.

wspominał także zmarłych wybitnych muzyków – w tym wypadku Briana Jonesa, byłego członka zespołu The Rolling Stones, który dołączył do niesławnego „klubu dwadzieścia siedem” – grupy muzyków, którzy stracili życie w wieku dwudziestu siedmiu lat¹⁷. Choć „Kultowa Godzina” nie jest audycją długą w porównaniu do innych audycji słowno-muzycznych w Esce Rock, stanowi ważną część ramówki – propaguje muzykę rockową i przyczynia się do poszerzania wiedzy o tym gatunku muzycznym. W trakcie audycji 28 lutego nadano łącznie 13 utworów takich zespołów i artystów, jak: Jefferson Airplane, T. Love, Kult, Peter Gabriel, Deep Purple, Rolling Stones, TSA, Alice in Chains, The Doors, Kiss, Metallica, Strachy na Lachy, Lynyrd Skynyrd. Wymienieni artyści uchodzą za kultowych i ich wkład w rozwój muzyki rockowej jest niepodważalny, nie dziwi więc fakt, że pojawili się w tej audycji.

Eska Rock, podobnie jak Antyradio, nadaje na swojej antenie serwisy informacyjne. „Raport” to omówienie najnowszych i najciekawszych wydarzeń dnia. Każde wydanie „Raportu” prowadzone jest przez jednego z trzech prezenterów: Jaremę Jamrożka, Barbarę Kłaman lub Jacka Niewęgłowskiego. Jako materiał do analizy wybrano osiem wydań serwisu z 28 lutego 2017 r. W jednym wydaniu „Raportu” przekazywanych było średnio od trzech do pięciu informacji. Najwięcej serwisów prowadził Jarema Jamrozek – pięć, najmniej Barbara Kłaman – jeden serwis. Łącznie w badanych materiałach znalazło się 36 informacji. W „Raporcie” prezentowane są głównie newsy ogólnopolskie oraz dotyczące różnych miast w Polsce (Łodzi, Zgierza, Poznania, Gdańska, Krakowa, Chorzowa, Bydgoszczy), jednak najwięcej miało związków z Warszawą – może to być spowodowane lokalnym charakterem Eski Rock, której zasięg obejmuje stolicę Polski. W każdym wydaniu serwisu jako pierwszą podawano informację, która miała najwyższą wartość ze względu na stopień sensacyjności i dramatyczności (np. zabójstwo noworodka). Na koniec podawano zazwyczaj informacje zabawne, ciekawostki (np. na koniec serwisu nadanego o godzinie 07:00 poinformowano o mającej się odbyć „paradzie kundelków”).

„Aktywacja – wstajemy jak chcemy” to audycja typu *morning show*¹⁸, prowadzona od poniedziałku do piątku od godziny 06:00 do 10:00 przez Wiktora Brzozowskiego, Mateusza Jędrasia, Agnieszkę Szkutę oraz Jaremę Jamrożka. Program odznacza się dosyć złożoną strukturą, na którą składają się m.in. serwisy informacyjne, komentarze, rozmowy prezenterów oraz muzyka (w sumie w programie występuje 13 elementów). Audycję spaja temat przewodni, który decyduje o jej charakterze. W programie z 28 lutego 2017 r. tematem głównym były utrudnienia w ruchu drogowym. Prowadzący przedstawiali ranking najbardziej zakorkowanych miast na świecie. Dodatkowo przeprowadzono sondę, w której reporterzy radia pytali mieszkańców Warszawy, „jak żyć z korkami”. Wypowiedzi słuchaczy dzwoniących do studia również dotyczyły głównego tematu.

¹⁷ *The 27s*, [online] <<http://www.the27s.com/forever27club>>, dostęp: 10.03.2017.

¹⁸ K. Albińska, *Radiodbiornik towarzysz codzienności. O morning show w ujęciu diachronicznym*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 1(2015), s. 151–166.

Informacje przekazywane w trakcie audycji można określić jako infotainment (tak też jest w przypadku „Pięknej czy Bestii” z Antyradia). Jak definiuje Kazimierz Wolny-Zmorzyński, „infotainment to połączenie informacji z rozrywką; termin wywodzący się z angielskiego *information* (informacja) i angielskiego *entertainment* (rozrywka)”¹⁹. Krótkie newsy łączą wartość, jaką jest informacja na temat różnych wydarzeń, z emocjonalną reakcją, jaką wywołują. W przypadku badanego serwisu były to np. newsy o błędzie w trakcie gali rozdawania Oscarów i o piasku na stokach narciarskich we francuskich Pirenejach.

Podczas badanej audycji nadano łącznie 42 utwory – 31 artystów zagranicznych oraz 11 wykonawców polskich, z czego 15 utworów zalicza się do podgatunku rocka, jakim jest classic rock (tzn. utwory, które na stałe weszły do historii muzyki rockowej). W „Aktywacji” z 28 lutego były to piosenki zespołów: Queen, Steppenwolf, AC/DC, Aerosmith, The Doors. Kolejną grupą artystów, których utwory pojawiły się w playliście audycji, były zespoły grające rock nowoczesny, m.in. Bastille, Power of Trinity czy Florence and The Machine. Nie zabrakło również utworów z lat 80. i 90. XX w., przede wszystkim zespołów polskich: Ira, Hey, Lady Pank.

10. Zakończenie

Oferta rockowych stacji radiowych obejmuje nie tylko tradycyjne rozgłośnie, lecz również stacje internetowe. Radiostacje rockowe stanowią integralną część rynku radiowego w Polsce, choć ustępują popularnością stacjom nadającym muzykę pop. Ich działalność polega na popularyzacji muzyki rockowej zarówno tej z lat 60., 70., 80., 90. XX w., jak i najnowszej. Prezentowane są tu wszystkie podgatunki rocka, przy czym dominują artyści z Polski, Wysp Brytyjskich oraz Stanów Zjednoczonych. Najbardziej popularnymi polskimi stacjami rockowymi są Eska Rock oraz Antyradio, które prezentują całokształt muzyki rockowej, przybliżają wydarzenia muzyczne oraz historię rocka, propagując ten niezwykle złożony gatunek muzyczny.

THE ATTEMPT TO CHARACTERIZE ROCK RADIO STATIONS IN POLAND

SUMMARY

The offer of Polish radio stations is relatively extensive. Polish radio market offers many radio stations with diversified music profiles. This collection also includes rock radio stations. In this paper, the main aim was to prove that rock radio stations in Poland have a special tastemaking and educational function, both by presenting varied subgenres of rock music and by demonstrating history and curiosities of rock genre. In addition, they inform users about the most important, current music events. Their news shows are full of miscellaneous informations. Morning shows in those radio stations have an ‘easy-going’ form and contain many humorous elements aimed at making the audience laugh and feel better. The article is also dedicated to the history of rock music,

¹⁹ K. Wolny-Zmorzyński, *Gatunki dziennikarskie – teoria, praktyka, język*, Warszawa 2006, s. 39.

the etymology of word *rock* and the problems associated with defining this genre. Moreover, there were demonstrated selected, historically important rock radio stations and the current structure of rock radio stations in Poland. What is more, this paper contains part about most popular rock radio stations – Antyradio and Eska Rock, which were analyzed in terms of music, programmes and other broadcasts aired on these stations.

KEY WORDS: radio, rock, media, Antyradio, Eska Rock